

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 139/2011-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. apríla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. B. a mal. M. B. a mal. M. B., zastúpených zákonnou zástupkyňou Ing. M. B., všetky bytom D., právne zastúpených advokátom JUDr. B. M., H., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkami Okresného súdu Bratislava III z 20. októbra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 133/2008 a Krajského súdu v Bratislave z 21. septembra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 62/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. B., mal. M. B. a mal. M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. januára 2011 doručená sťažnosť Ing. M. B. a mal. M. B. a mal. M. B. (ďalej len „sťažovateľky“ alebo „sťažovateľka v prvom, druhom a treťom rade“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkami Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) z 20. októbra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 133/2008 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 21. septembra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 62/2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľky ako navrhovateľky v prvom až treťom rade podali na Okresnom súde Bratislava I 19. marca 2007 žalobný návrh, ktorým sa domáhali od odporcu (Slovenská republika, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky) zaplataenia pozostalostnej úrazovej renty v rôznych sumách a tiež „v zmysle § 93 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a vecnej škody vo výške 6.000,- Sk mesačne podľa § 198 ods. 1 písm. d) Zákonníka práce“. Vec bola postúpená na prerokovanie okresnému súdu 11. júna 2007, ktorý ju viedol pod sp. zn. 45 C 62/2007.

Okresný súd uznesením z 1. augusta 2008 návrh sťažovateľiek v časti, v ktorej sa domáhali náhrady vecnej škody v sume 6 000 Sk mesačne, vylúčil na samostatné konanie, a vec bola vedená neskôr pod sp. zn. 45 C 133/2008.

Sťažovateľky návrh odôvodnili tým, že pri nehode vojenského lietadla utrpel ich manžel a otec služobný úraz s následkom smrti a ako poškodené a pozostalé osoby majú nárok na náhradu škody od odporcu v sume 6 000 Sk mesačne od 1. februára 2006.

Okresný súd po vykonanom dokazovaní výsluchom sťažovateľky v prvom rade a oboznámení sa s viacerými listinnými dokladmi a citácii právnych predpisov na vec sa vzťahujúcich (s. 4 a 5 rozsudku z 20. októbra 2009) návrh sťažovateľiek ako nedôvodný v celom rozsahu zamietol.

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovateľky 16. decembra 2009 prostredníctvom svojho právneho zástupcu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd 21. septembra 2010 rozsudkom sp. zn. 14 Co/62/2010 tak, že ho odmietol a potvrdil rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 45 C/133/2008 z 20. októbra 2009 ako vecne správne.

Sťažovateľky vidia porušenie svojich práv v tom, že napriek tomu, že podľa nich ako pozostalé osoby mali právny nárok nielen na priznanie jednorázového odškodnenia, ale aj na mimoriadne odškodnenie a tiež náhradu škody podľa osobitných predpisov, avšak Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, ako aj všeobecné súdy jej nárok na náhradu vecnej škody v sume 6 000 Sk mesačne zamietli. V odôvodnení sťažnosti podrobne argumentujú, v čom vidia porušenie svojich práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v ich prítomnosti, aby sa mohli vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3 ústavy, ako aj čl. 36 ods. 1 listiny a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva podľa čl. 13 dohovoru, citujú právne predpisy na vec sa vzťahujúce, a to zákon č. 328/2002 Z.. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Montrealský dohovor z 28. mája 1999 o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, Zákonník práce, Občiansky zákonník a tvrdia, že predtým Ministerstvo obrany Slovenskej republiky a tiež všeobecné súdy rozhodujúc o ich žalobnom návrhu nedodrжали povinnosti z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 42 z 20. januára 2006 k informácii o havárii vojenského lietadla ozbrojených síl Slovenskej republiky 19. januára 2006 a konali v hrubom rozpore s komunitárnym právom a medzinárodnou zmluvou.

Všeobecné súdy nepostupovali aj v súlade so zákonom, pretože sťažovateľkám neumožnili „*konať riadne pred súdom*“ a v ich veci rozhodoval aj „*vylúčený sudca*“, a okrem toho konali v rozpore „*s dispozičnou zásadou a zásadou ústnosti a priamosti ako imanentnými princípmi občianskeho súdneho konania*“.

Porušenie svojich práv vidia aj v tom (s. 11 a 12), že okresný súd bezdôvodne a neoprávnene 1. augusta 2008 zmenu ich návrhu, ktorou sa domáhali náhrady nemajetkovej ujmy a ušlého zisku, nepripustil, a tiež v tom, že zákonná sudkyňa okresného súdu ich riadne a včas uplatnenú a odôvodnenú námietku zaujatosti 22. augusta 2008 nepredložila na rozhodnutie odvolaciemu súdu a manipulovala aj so súdnym spisom.

Obdobne podľa nich krajský súd mal nariadiť verejné pojednávanie na prejednanie ich odvolania podľa § 214 ods. 1 písm. a) a c) Občianskeho súdneho poriadku, pretože si to vyžadoval dôležitý verejný záujem. Rovnako sa domnievajú, že ich vec mal krajský súd prejednať nielen z titulu zodpovednosti odporcu ako zamestnávateľa zamestnanca, ktorý utrpel smrteľný pracovný úraz, ale súbežne aj z titulu zodpovednosti dopravcu za škodu pri prevádzke leteckých dopravných prostriedkov v zmysle ustanovení § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka a citovaných predpisov komunitárneho práva a v tomto smere nedal sťažovateľkám na ich námietky žiadnu odpoveď. Rozhodnutia všeobecných súdov preto považuje aj za arbitrárne.

Na strane 14 sťažovateľky uvádzajú, že proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 45 C 133/2008 (bol jej doručený 23. decembra 2010) sťažovateľka v prvom rade podala dovolanie 19. januára 2011 a súbežne zaslala aj sťažnosť ústavnému súdu „z dôvodu opatrnosti, aby nedošlo k uplynutiu lehoty na jej podanie pre prípadné neskoršie vyslovenú neprípustnosť podaného dovolania“.

V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sťažovateľka v prvom rade žiadala, aby ústavný súd rozhodol, že okresný súd aj krajský súd porušili základné právo sťažovateľiek na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (rozsudkami okresného súdu z 20. októbra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 133/2008 a krajského súdu z 21. septembra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 62/2010). Okrem toho žiadala zrušiť napadnuté rozsudky krajského súdu a okresného súdu a aby vec vrátil všeobecným súdom na nové prerokovanie. Domáhala sa aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 47 000 € a úhrady trov konania.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predpisov každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľov a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity

právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

Predmetom sťažnosti (vychádzajúc z jej petitu, ktorým je ústavný súd podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný) je tvrdenie sťažovateľiek, že rozsudkami okresného súdu z 20. októbra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 133/2008 a krajského súdu z 21. septembra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 62/2010 došlo k porušeniu ich základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky proti namietanému rozhodnutiu okresného súdu z 20. októbra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 133/2008 podali riadny opravný prostriedok - odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd. Ústavný súd preto vychádzajúc z uvedeného princípu subsidiarity konštatoval, že nemá právomoc na konanie o tej časti sťažnosti, v ktorej sa namieta porušenie práv sťažovateľiek predmetným rozsudkom okresného súdu. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Z tohto dôvodu sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. Tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľky namietajú rozsudok krajského súdu a jeho nezákonný postup z viacerých dôvodov, ústavný súd odmietol pre jej neprípustnosť podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd zo sťažnosti zistil, že v danom prípade sťažovateľka v prvom rade ako zákonná zástupkyňa maloletých sťažovateľiek podala 19. januára 2011 dovolanie proti namietanému rozhodnutiu krajského súdu najmä z tvrdeného dôvodu [podľa § 237 písm. f) OSP, ale i § 237 písm. g) OSP], preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľkám má najprv a predovšetkým Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (k podobným záverom už ústavný súd dospel vo veciach napr. m. m. III. ÚS 26/09, III. ÚS 109/2010, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 199/2010).

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľky svoje námietky uplatnili aj v sťažnosti podanej ústavnému súdu, ako aj v dovolaní podanom najvyššiemu súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie ešte skončené, musela byť sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie namieta, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 358/09, III. ÚS 114/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Sťažovateľky v sťažnosti na strane 14 uvádzajú, že ústavnú sťažnosť podali iba „z dôvodu opatrnosti, aby nedošlo k uplynutiu lehoty na jej podanie pre neprípustnosť podaného dovolania“.

Ústavný súd sa v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľky prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd, majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľkám lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 14 Co 62/2010 z 21. septembra 2010 (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní budú mať sťažovateľky k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu, čo sa týka tohto rozhodnutia, za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol v tejto časti ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2011